

มาตรการทางกฎหมาย ในการกำหนดพื้นที่เพื่อการบำบัดรักษา ฟันฟูผู้ที่เสพยาเสพติด

นฤมล สุขกา*
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ธาณี วรภัทร**

บทคัดย่อ

ในการศึกษาถึงมาตรการทางกฎหมายในการกำหนดพื้นที่เพื่อการบำบัดรักษาฟันฟูผู้ที่เสพยาเสพติด ตามร่างประมวลกฎหมายยาเสพติดโดยมุ่งทำการศึกษ เฉพาะมาตรา 6 แห่งร่างประมวลกฎหมายยาเสพติด เนื่องจากปัญหาคดียาเสพติดในปัจจุบันมีมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง และมุ่งนำเอาผู้กระทำความผิด โดยเฉพาะความผิดฐานเสพหรือมีไว้ครอบครองเพื่อเสพเป็นการส่วนตัวในจำนวนเล็กน้อยให้ได้รับการลงโทษในเรือนจำจนเกิดปัญหานักโทษล้นเรือนจำและการทำงานที่ยังไม่มีประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทยในคดียาเสพติด

จากการศึกษาพบว่า มาตรการทางกฎหมายในการกำหนดพื้นที่เพื่อการบำบัดรักษา ฟันฟูผู้ที่เสพยาเสพติด ตามมาตรา 6 แห่งร่างประมวลกฎหมายยาเสพติดและแนวคิด ทฤษฎี ในการแก้ไขปัญหายาเสพติดของประเทศเยอรมัน โปรตุเกส ญี่ปุ่น ถ้าหากกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทยได้จัดการเพื่อให้มีนโยบายให้คล้ายคลึงกับต่างประเทศโดยปรับให้เหมาะสมกับบริบทของสังคมได้จะทำให้ประเทศมีการลงโทษที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และทำให้บุคคลผู้ที่กระทำความผิดอย่างแท้จริงได้รับผลร้ายจากการทำของเขา มิใช่ให้ผู้กระทำความผิดถูกจำคุกโดยไม่ได้คำนึงถึงความชั่ว และทั้ง 3 ประเทศดังกล่าวเน้นที่จะบำบัดรักษา ให้โอกาสและแรงจูงใจเรื่องปัญหายาเสพติดอย่างจริงจัง

ดังนั้นผู้เขียนมีความเห็นว่า หากประเทศไทยมีการแก้ไขปัญหายาเสพติดให้มีความสากลมากขึ้น โดยเคารพสิทธิเสรีภาพของแต่ละบุคคล และนำทฤษฎีกฎหมายต่างประเทศดังกล่าวมาปรับใช้ ปัญหานักโทษล้นเรือนจำและปัญหาต่างๆของคดียาเสพติดในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาก็คงจะประสบผลสำเร็จไม่มากนักน้อย แต่ทุกอย่างจะต้องให้เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยด้วยเช่นกัน

* หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ ปรีดี พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

** ที่ปรึกษากฎหมาย

1. บทนำ

ปัญหาเสพติดในปัจจุบันเป็นปัญหาใหญ่ทั้งในระดับประเทศและในระดับโลก เห็นได้จากจำนวนคดียาเสพติดที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง เป็นภาระต่องานด้านกระบวนการยุติธรรมทางอาญา นำไปสู่การปรับปรุงกฎหมาย การขยายงาน ขยายอัตรากำลังและทำให้การดำเนินคดีด้านอื่น ๆ เกิดความล่าช้า นอกจากนี้ยังก่อให้เกิดอาชญากรรมอย่างต่อเนื่อง เพราะฉะนั้นรัฐบาลทุกสมัยจึงได้พยายามแก้ไขปัญหายาเสพติด¹ ซึ่งนับว่าเป็นปัญหาสังคมที่รุนแรงอย่างการที่ต้องทุ่มเทในการหามาตรการปราบปรามยาเสพติดและการที่รัฐบาลให้ความสำคัญในการแก้ไขปัญหายาเสพติด ถ้าจะพิจารณาสภาพปัญหาโดยรวมในปัจจุบันซึ่งมีความรุนแรงทำให้เกิดความเสียหายต่อประเทศและต่อตัวผู้เสพเอง จำนวนผู้เสพก็เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ไม่ว่าจะเป็นผู้ใหญ่ เด็กและเยาวชนก็ต้องเป็นเครื่องมือของปัญหายาเสพติด

ดังนั้น ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศชาติ ทั้งภาครัฐและเอกชนต้องทุ่มงบประมาณจำนวนมากเพื่อใช้ในการป้องกันและปราบปราม บำบัดรักษาและฟื้นฟู แทนที่จะนำไปใช้ในด้านอื่น ๆ ที่มีความจำเป็น เช่น ด้านการศึกษาโดยช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส และส่งผลกระทบต่อทรัพยากรมนุษย์ เพราะยาเสพติดมีส่วนทำลายพัฒนาการด้านร่างกาย จิตใจและสมอง เพราะฉะนั้นอุปสรรคของการแก้ไขปัญหายาเสพติดในประเทศไทย ได้แก่ปัญหาความยากจนในสังคมไทย² เนื่องจากประชาชนจำนวนมากยังมีฐานะยากจนขาดแคลนและได้รับความเดือดร้อนในความต้องการสิ่งจำเป็นสำหรับชีวิต อันได้แก่อาหาร ที่พักอาศัยและปัจจัยในการดำรงชีวิต โดยเขาอาจเลือกจะกระทำความผิดเพื่อความอยู่รอด เนื่องจากรัฐไม่สามารถให้ความมั่นคงในชีวิตได้ บุคคลเหล่านั้นจึงหันเข้าหากระบวนการค้ายาเสพติดเพราะไม่เปลืองแรงและทำกำไรมหาศาล

ด้านสถาบันครอบครัวในสังคมไทย³ เนื่องจากในปัจจุบันบางครอบครัวไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่เพื่อทำให้ครอบครัวของตนเองสมบูรณ์แบบได้ เพราะมีปัญหาเรื่องการหย่าร้างของบิดมารดา หรือบิดามารดาไม่สามารถอบรมเลี้ยงดูหรือสั่งสอนบุตรของตนได้ เพราะบิดามารดาไม่ได้ปฏิบัติหน้าที่ในฐานะผู้ปกครองได้อย่างสมบูรณ์แบบ ทำให้เด็กขาดความอบอุ่น เนื่องจากไร้ที่พึ่งทางใจจึงทำให้เด็กหันหน้าเข้าหาเสพติดเมื่อยามทุกข์ใจ ส่วนใหญ่เด็กที่กระทำความผิดอยู่ในช่วงอายุ 18-19 ปี ซึ่งเด็กวัยนี้เป็นวัยที่อยากรู้อยากลองสิ่งใหม่ๆ อีกทั้งได้รับอิทธิพลมาจากกลุ่มเพื่อนเพราะไม่สามารถปรึกษาผู้ปกครองได้

¹ นवलจันทร์ ทศนชัยกุล. “ระบบงานยุติธรรมกับการแก้ปัญหายาเสพติด.” <http://www.library.coj.go.th>, 3 สิงหาคม 2559.

² นवलจันทร์ ทศนชัยกุล. อาชญากรรม การป้องกัน: การควบคุม, พิมพ์ครั้งที่ 2, กรุงเทพมหานคร : คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2548. น.72.

³ นवलจันทร์ ทศนชัยกุล, เพิ่งอ้าง, น.125.

ในประเทศไทยปัญหายาเสพติดและสถานการณ์ปัญหาการลักลอบนำเข้ายาเสพติดและการแพร่ระบาดของยาเสพติดยังคงมีความรุนแรง และมีความซับซ้อนอย่างมากจึงจะได้จากผลการดำเนินงานเกี่ยวกับการป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติดที่ปรากฏในรายงานการประเมินสถานการณ์ยาเสพติดในช่วงระยะปี 2550-2556⁵ เพิ่มขึ้น 4.7 เท่า⁶ และผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดที่ถูกจับกุมดำเนินคดี และกลับมาก่อทำความผิดซ้ำในช่วงระยะเวลา 6 ปี เพิ่มขึ้นถึง 2.5 เท่า⁷ เหตุที่มีจำนวนคดียาเสพติดเพิ่มขึ้นในกระบวนการยุติธรรม⁸ ทางอาญา เพราะกฎหมายยาเสพติดโทษ พ.ศ.2522 ทำให้เอาคนเข้าคุกมากกว่าจะเป็นการบำบัดรักษาและฟื้นฟูร่างกาย⁹ ดังนั้นกฎหมายยาเสพติดของประเทศไทยที่ใช้อยู่ในปัจจุบันมีทั้งด้านการป้องกันและควบคุม ด้านการปราบปราม ด้านการบำบัดรักษาแก้ไขฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดอย่างเป็นรูปธรรม แต่ข้อที่น่าสนใจก็คือ เมื่อบทบัญญัติเกี่ยวกับยาเสพติดมีมากพอสมควรและถือว่าครอบคลุมทุกด้าน รวมทั้งมีบทลงโทษที่เข้มงวด แต่เหตุใดอัตราการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดกลับมิได้ลดลงเลยมีแต่เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จึงสมควรที่จะมีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายยาเสพติด เพราะนักโทษในเรือนจำ 70-80% เป็นนักโทษคดียาเสพติดในความผิดฐานเสพและครอบครองยาเสพติดในจำนวนเล็กน้อย ด้วยเหตุนี้จึงมีความจำเป็นที่จะต้องศึกษามาตรการทางกฎหมายในการกำหนดพื้นที่เพื่อการบำบัดรักษาฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดให้เหมาะสม โดยมีการจัดทำร่างประมวลกฎหมายยาเสพติดขึ้นเพื่อรวบรวมกฎหมายกฎหมายยาเสพติดทุกฉบับแต่การศึกษาในครั้งนี้จะศึกษาเฉพาะในส่วนของมาตรา 6 แห่งร่างประมวลกฎหมายยาเสพติด

⁴ ศรีสมบัติ โชคประจักษ์ชัด และคณะ. การศึกษาวิเคราะห์เพื่อนำแนวคิด การทำให้ถูกกฎหมาย การไม่เอาโทษทางอาญา และการลดอันตรายจากการใช้ยาเสพติดมาใช้ในการพัฒนานโยบายยาเสพติดของประเทศไทย. คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.สำนักพัฒนาการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด กรุงเทพมหานคร : สำนักงาน ป.ป.ส, 2554, น.43.

⁵ เฟื่องอ้าง, น.1-18.

⁶ เฟื่องอ้าง, น.45.

⁷ เฟื่องอ้าง, น.46.

⁸ เฟื่องอ้าง, น.46.

⁹ Regional Overview 2.1 Asia, “These low thresholds were set in 2012: UNAIDS Country Office Lao PDR, personal communication, October 2015.
<https://www.hri.global/files/2016/11/15/Asia.pdf>, 16 February 2017.

2.มาตรการการบังคับโทษความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามกฎหมายต่างประเทศ

โดยในการศึกษาคั้งนี้จะศึกษาจากอนุสัญญาว่าด้วยยาเสพติดแห่งสหประชาชาติ¹⁰ เมื่อปัญหา ยาเสพติดเป็นปัญหาระดับโลกที่แต่ละประเทศมีความต้องการที่จะปรับปรุง แก้ไข ดังนั้นการบัญญัติ อนุสัญญาว่าด้วยยาเสพติดแห่งสหประชาชาติจะเป็นแนวทางในการลงโทษและดังนั้นการบัญญัติของ อนุสัญญาว่าด้วยยาเสพติดแห่งสหประชาชาติ¹¹ จะเป็นแนวทางในการลงโทษและแนวทางในการปฏิบัติ เพื่อที่จะนำมาปรับใช้กับมาตรา 6 แห่งร่างประมวลกฎหมายยาเสพติดของไทยให้เหมาะสมที่สุดเพื่อให้ เห็นว่าการทำให้ถูกกฎหมายกับการไม่เอาโทษทางอาญามีความแตกต่างกันอย่างไร

“การทำให้ถูกกฎหมาย” ในที่นี้คือการแก้ไข เปลี่ยนแปลง ยกเลิกกฎหมายเดิมหรือกฎหมาย ใหม่ที่ส่งผลให้การกระทำที่ถือว่าเคยเป็นความผิดหรือละเมิดกฎหมายนั้นเป็นความผิดที่ไม่ถือว่าเป็นการ กระทำความผิด หรือละเมิดกฎหมายอีกต่อไปถึงการทำให้ไม่ผิดกฎหมายภายใต้การบริหารจัดการแบบ พิเศษโดยเฉพาะอย่างยิ่งในคดียาเสพติด ส่วน “การไม่เอาโทษอาญา” คือการแก้ไข เปลี่ยนแปลง ยกเลิก กฎหมายเดิมหรือออกกฎหมายใหม่ที่ส่งผลต่อการกระทำผิด หรือละเมิดกฎหมายบางประเภทให้ไม่ต้อง ลงโทษอาญาเลยถือว่าเป็นนโยบายที่เบากว่าการทำให้ถูกกฎหมาย¹²

โดยในการศึกษาคั้งนี้จะศึกษาจากอนุสัญญาว่าด้วยยาเสพติดแห่งสหประชาชาติ¹³ เมื่อปัญหา ยาเสพติดเป็นปัญหาระดับโลกที่แต่ละประเทศมีความต้องการที่จะปรับปรุง แก้ไข ดังนั้นการบัญญัติ อนุสัญญาว่าด้วยยาเสพติดแห่งสหประชาชาติจะเป็นแนวทางในการลงโทษและดังนั้นการบัญญัติของ อนุสัญญาว่าด้วยยาเสพติดแห่งสหประชาชาติจะเป็นแนวทางในการลงโทษและแนวทางในการปฏิบัติ เพื่อที่จะนำมาปรับใช้กับมาตรา 6 แห่งร่างประมวลกฎหมายยาเสพติดของไทยให้เหมาะสมที่สุดเพื่อให้ เห็นว่าการทำให้ถูกกฎหมายกับการไม่เอาโทษทางอาญามีความแตกต่างกันอย่างไร

“การทำให้ถูกกฎหมาย” ในที่นี้คือการแก้ไข เปลี่ยนแปลง ยกเลิกกฎหมายเดิมหรือกฎหมาย ใหม่ที่ส่งผลให้การกระทำที่ถือว่าเคยเป็นความผิดหรือละเมิดกฎหมายนั้นเป็นความผิดที่ไม่ถือว่าเป็นการ กระทำความผิด หรือละเมิดกฎหมายอีกต่อไปถึงการทำให้ไม่ผิดกฎหมายภายใต้การบริหารจัดการแบบ พิเศษโดยเฉพาะอย่างยิ่งในคดียาเสพติด ส่วน “การไม่เอาโทษอาญา” คือการแก้ไข เปลี่ยนแปลง ยกเลิก

¹⁰ สำนักงานกิจการในพระตำริพระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา. วิธีการสาธารณสุขในการจัดการกับยาเสพติด ในทวีปเอเชีย: หลักการและการปฏิบัติในการทำให้ไม่เป็นความผิด. สำนักงานกิจการในพระตำริพระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา, 2559, น.166.

¹¹ The United Nations General Assembly Special Session (UNGASS) On The World Drug Problem report Of Proceedings, <http://www.unodc.org/ungass2016/index.html>, 10 September 2016.

¹² ศรีสมบัติ โชคประจักษ์ชัด และคณะ, อ้าวแล้ว เชิงอรรถที่ 4, น.5.

¹³ สำนักงานกิจการในพระตำริพระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา, อ้าวแล้ว เชิงอรรถที่ 9, น.166.

กฎหมายเดิมหรือออกกฎหมายใหม่ที่ส่งผลต่อการกระทำผิด หรือละเมิดกฎหมายบางประเภทให้ไม่ต้องลงโทษอาญาเลยถือว่าเป็นนโยบายที่เบากว่าการทำให้ถูกกฎหมาย¹⁴

มาตรการบังคับโทษทางกฎหมายของต่างประเทศซึ่งในการศึกษานี้ศึกษาจากกฎหมายของ 1. อนุสัญญาว่าด้วยยาเสพติดแห่งสหประชาชาติประกอบกับอนุสัญญาว่าด้วยการควบคุมยาเสพติดแห่งสหประชาชาติฉบับ 3 ได้แก่อนุสัญญาเดี่ยวว่าด้วยยาเสพติดให้โทษค.ศ.1961 และแก้ไขเพิ่มเติมค.ศ. 1972, อนุสัญญาว่าด้วยวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทค.ศ.1971, อนุสัญญาต่อต้านการค้ายาเสพติดและวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทอย่างผิดกฎหมายแห่งสหประชาชาติค.ศ.1988 2.กฎหมายเยอรมัน 3.กฎหมายโปรตุเกส 4.กฎหมายญี่ปุ่น

2.1 ในประเทศเยอรมันความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดมีจุดประสงค์เพื่อการศึกษาในส่วนของนโยบายเจตนารมณ์ของกฎหมายยาเสพติดในประเทศเยอรมัน มาตรการทางกฎหมายกระบวนการดำเนินคดีและบทลงโทษจะให้ The Controlled Substances Legislative Act หรือ Betaubungsmittelgesetz Z โดยจะให้อำนาจอัยการอาจจะไม่ฟ้องคดียาเสพติดที่มีจำนวนเล็กน้อยซึ่งไม่เป็นอันตรายต่อสังคมโดยไม่จำเป็นต้องได้รับความเห็นชอบจากศาลและไม่มีโทษจำคุกตลอดชีวิตในคดียาเสพติด ส่วนในด้านมาตรการป้องกันและบำบัดรักษาของประเทศเยอรมันจะมีโครงการแลกเปลี่ยนเข็มฉีดยาแบบหยอดเหรียญ ห้องสำหรับใช้เข็มฉีดยาที่ปลอดภัยและอนุญาตให้ใช้เฮโรอีน โคเคนในการบำบัดรักษาภายใต้การดูแลของแพทย์ที่ได้รับใบอนุญาต¹⁵

2.2 ในประเทศโปรตุเกสความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดมีจุดประสงค์เพื่อศึกษาในส่วนของนโยบายและเจตนารมณ์ของกฎหมายยาเสพติดในโปรตุเกสจะใช้นโยบายลดทอนเป็นอาชญากรรมของคดียาเสพติดของกัญชาลง หากใช้เป็นส่วนตัวเน้นบำบัดรักษาโดยมาตรการทางกฎหมายมีขึ้นเพื่อช่วยเหลือผู้ติดยาเสพติด มาตรการทางกฎหมายกระบวนการดำเนินคดีและบทลงโทษจะใช้ Law 15/93(Anti Drug Law) กับ Law 30/2000(Decriminalization Law) โดยที่คดียาเสพติดของโปรตุเกสจะไม่มีประวัติอาชญากร ส่วนกรณีมียาเสพติดเกินปริมาณที่กำหนดโดยมิได้มีไว้เพื่อการค้าจะถูกประเมินจากคณะกรรมการยับยั้งการติดยาเสพติดกับท้องถิ่น แพทย์ นักกฎหมาย นักสังคมสงเคราะห์ เพื่อพิจารณาว่าจะต้องเข้าถึงการรักษาบำบัดหรือฟื้นฟูร่างกายหรือไม่ และไม่มีโทษจำคุกตลอดชีวิตและโทษประหารชีวิตในคดีทุกประเภท ส่วนในด้านมาตรการการป้องกันและบำบัดรักษาของประเทศโปรตุเกสผู้ที่ติดยาเสพติด

¹⁴ ศรีสมบัติ โชคประจักษ์ชัด และคณะ, *อ้าวแล้ว เชิงอรรถที่ 4*, น.5.

¹⁵ ศักดิ์ชัย เลิศพาณิชย์พันธุ์, *การศึกษากฎหมายต่างประเทศ: ศึกษาเฉพาะกรณี ประเทศญี่ปุ่น ฝรั่งเศส สวิสเซอร์แลนด์ เยอรมัน โปรตุเกส อังกฤษ และสหรัฐอเมริกา*. พิมพ์ครั้งที่ 1 สำนักงานในพระราชดำริพระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา. 2556, น.187-202.

ติดสามารถเข้าถึงการบำบัดรักษาได้อย่างมีประสิทธิภาพทำให้ผู้ติดยาปราศจากความกลัวที่จะถูกดำเนินคดีตามกฎหมายโดยการลดทอนความผิดและลดทอนความเป็นอาชญากร¹⁶

2.3 ในประเทศญี่ปุ่นความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดมีจุดประสงค์เพื่อศึกษาในส่วนของนโยบายและเจตนารมณ์ของกฎหมายยาเสพติดในประเทศญี่ปุ่นจะมีการจับกุมอย่างเด็ดขาดควบคู่กับนโยบายป้องกันและบังคับรักษาแบบบังคับ และให้ความรู้แก่เด็กและเยาวชนมาตรการทางกฎหมายกระบวนการดำเนินคดีและบทลงโทษจะใช้ Narcotics & Psychotrol Law, Cannabis Control Law , Opium Law, Stimulants Control Law, Narcotics Special Law และผู้ที่กระทำความผิดที่ไม่ร้ายแรงจะต้องถูกขังระหว่างสอบสวน ส่วนผู้ที่กระทำความผิดที่เป็นชาวต่างชาติจะถูกเนรเทศออกนอกประเทศจะไม่สามารถเป็นญี่ปุ่นได้ 5-10 ปี ส่วนในด้านมาตรการด้านป้องกันและบำบัดรักษาของประเทศญี่ปุ่นจะมีลักษณะเป็นการระดมทุนสำหรับกิจกรรมของศูนย์ป้องกันยาเสพติด เน้นการป้องกันที่เด็กและเยาวชนโดยใช้สื่อสารมวลชน ส่วนกรณีผู้เสพจะมีการบำบัดรักษาโดยใช้เมทาโดน¹⁷

3.เปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดตามกฎหมายไทยเปรียบเทียบกับต่างประเทศ

ในการศึกษาครั้งนี้มุ่งศึกษามาตรการทางกฎหมายยาเสพติดของประเทศไทย โดยเปรียบเทียบกับกฎหมายเยอรมัน กฎหมายโปรตุเกส และกฎหมายญี่ปุ่น

มาตรการทางกฎหมายยาเสพติดของประเทศเยอรมัน จะมีการเปิดโอกาสให้เข้ารับการรักษาการติดเมทาโดนและเฮโรอีน สำหรับผู้ที่ติดยาเสพติดโดยใช้การฉีดเข้าเส้นเลือดดำ การให้ดุลพินิจกับอัยการเพื่อจะไม่ดำเนินคดีกับผู้ที่มีความผิดจากการมียาเสพติดไว้ในครอบครองในปริมาณที่เล็กน้อยเพื่อการเสพเป็นการส่วนตัวโดยเฉพาะก็อนุญาต

มาตรการทางกฎหมายยาเสพติดของประเทศโปรตุเกส ทำให้การมียาเสพติดไว้ในครอบครองเพื่อใช้เป็นการส่วนตัวไม่เป็นอาชญากรรม โดยผู้ใช้ยังคงต้องรายงานตัวกับคณะผู้เชี่ยวชาญที่สามารถสั่งการให้ส่งตัวไปบำบัดได้ แต่ไม่มีใครต้องเข้าคุก

มาตรการทางกฎหมายยาเสพติดของประเทศญี่ปุ่น คือการควบคุมการนำเข้าส่งออกการผลิตยาเสพติดและวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทโดยมีมาตรการป้องกันสุขภาพของประชาชน การบังคับใช้กฎหมายยาเสพติดของประเทศญี่ปุ่นยังค่อนข้างจะรุนแรงแต่ญี่ปุ่นก็ใช้สื่อสารมวลชนในเป็นประโยชน์ให้การรณรงค์เรื่องยาเสพติด

จากการศึกษากฎหมายยาเสพติดของประเทศเยอรมัน โปรตุเกส ญี่ปุ่นและไทย พบว่ามาตรการในการลงโทษผู้กระทำความผิดในคดียาเสพติดมีการลงโทษที่แตกต่างกันออกไปโดยขึ้นอยู่กับ

¹⁶ ศักดิ์ชัย เลิศพาณิชย์พันธุ์. เฟื่องอ้อ, น.203-219.

¹⁷ เฟื่องอ้อ, น.104-121.

นโยบายในการจัดการกับปัญหาเสพติดของแต่ละประเทศ โดยที่ประเทศเยอรมันและโปรตุเกสจะยังคงมีนโยบายให้ยาเสพติดมีความผิดแต่มีนโยบายมีผ่อนปรนมากขึ้นเพื่อจะได้เป็นการลดทอนความผิดคดียาเสพติดถือเป็นการลงโทษบทยุติโทษ มีการเคารพสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์โดยมองว่าผู้เสพเป็นผู้ป่วยไม่ใช่อาชญากร ส่วนเป็นประเทศญี่ปุ่นจะเน้นการลงโทษผู้กระทำความผิดซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกับกฎหมายยาเสพติดของประเทศไทย แต่มีความแตกต่างกับกฎหมายยาเสพติดของไทยตรงที่ประเทศญี่ปุ่นจะใช้การพิจารณาการลงโทษผู้กระทำความผิดแต่ละคนโดยละเอียดว่าบุคคลที่ได้รับโทษในคดียาเสพติดนั้นเป็นผู้กระทำความผิดโดยแท้จริงหรือไม่ จะไม่เป็นเหมือนกับประเทศไทยที่มีการนับจำนวนคดีเพื่อสร้างผลงาน ทำให้การพิจารณาว่าผู้กระทำความผิดสมควรจำคุกหรือบำบัดรักษาจึงไม่เกิดขึ้นมีแต่ให้รับโทษจำคุกเกือบจะทุกคดี โดยไม่ทราบถึงความชั่วของแต่ละบุคคล เพราะฉะนั้นกฎหมายยาเสพติดของไทยแม้จะมีการบัญญัติไว้แทบทุกด้านไม่ว่าด้านป้องกัน ลงโทษ บำบัดรักษาที่ไม่สามารถแก้ไขปัญหาเสพติดได้อย่างแท้จริงตราบไต่ที่ยังมองว่าผู้เสพเป็นอาชญากร

4. บทสรุปและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษาพบว่าโดยจุดหมายหลักของมาตรา 6 แห่งร่างประมวลกฎหมายยาเสพติด คือ การลดอันตราย การลดอันตรายในที่นี้ หมายถึงนโยบายที่พยายามทำให้การใช้ยาเสพติดนั้นมีความเป็นอันตรายที่ลดลง การลดอันตรายจากการใช้ยาเสพติดก็คือการลดความเสี่ยงและอันตรายต่าง ๆ ที่ผู้ใช้ยาเสพติด หากยังเลิกยาไม่ได้ทันที ฉะนั้นระหว่างที่จะเลิกจึงควรมีวิธีการลดอันตรายจากการรับหรือถ่ายทอดเชื้อ HIV รวมทั้งเชื้อไวรัสตับอักเสบบีและซี อีกทั้งช่วยให้ผู้ใช้ยาเสพติดสามารถปรับตัวเองให้ลดการใช้ยาและบำรุงร่างกายไปเรื่อย ๆ

ซึ่งร่างประมวลกฎหมายยาเสพติด¹⁸ เป็นร่างกฎหมายเพื่อที่จะแก้ไขปัญหายาเสพติดในปัจจุบันโดยมีการรวมเอาพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดทั้งหมดในประเทศมารวบรวมให้อยู่ในรูปแบบของประมวลกฎหมายและมีการปรับปรุงข้อกำหนดบางส่วนเพื่อให้เป็นไปตามหลักสากลยิ่งขึ้นซึ่งได้ศึกษาในส่วนของมาตรา 6 แห่งร่างประมวลกฎหมายยาเสพติดโดยแบ่งเป็นหลักการและเจตนารมณ์ของกฎหมายเพื่อให้มีกลไก มาตรการ และหน่วยงานที่รับผิดชอบในเรื่องยาเสพติดอยู่ในกฎหมายหลายฉบับ กฎหมายที่นำมารวบรวมเป็นประมวลกฎหมายยาเสพติด โดยมีการเรียกร่องจากหลายภาคส่วนให้ทบทบลงโทษที่ใช้ในคดียาเสพติดได้อย่างมีประสิทธิภาพและหลักกฎหมายสำคัญของเรื่องนี้ก็จะอยู่ในมาตรา 6¹⁹ แห่งร่างประมวลกฎหมายยาเสพติดให้การกระทำการในเขตพื้นที่ที่กำหนดซึ่งอยู่ภายใต้

¹⁸ กองกฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กระทรวงยุติธรรม. ร่างประมวลกฎหมายยาเสพติด การบัญญัติอัตราโทษในคดียาเสพติดกับแนวทางการพิจารณาสั่งอุทธรณ์ของพนักงานอัยการ. กองกฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด : กระทรวงยุติธรรม, 2558. น.1.

¹⁹ เพิ่งอ้าง, น.4.

มาตรการควบคุมและตรวจสอบการเสพและการครอบครองยาเสพติดในร่างประมวลกฎหมายนี้ไม่เป็นความผิด

และในส่วนของกฎหมายยาเสพติดของประเทศเยอรมัน โปรตุเกส ญี่ปุ่นมีการจัดการกับปัญหา ยาเสพติดได้ดีกว่าประเทศไทย หากกฎหมายยาเสพติดของไทยได้มีการจัดการกับปัญหา ยาเสพติดเหมือนดัง 3 ประเทศดังกล่าว ปัญหาสังคมไทย ปัญหากระบวนการยุติธรรมของไทย รวมทั้งปัญหา ยาเสพติดก็อาจจะลดลงและทำให้สามารถคุ้มครองบุคคลที่กระทำความผิดอย่างแท้จริงมารับโทษในทางอาญา และจะได้ไม่เป็นตราบาปให้บุคคลเหล่านั้นไปตลอดชีวิต อาจทำให้มีคณะกรรมการรวมทั้งนักกฎหมาย แพทย์ นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ช่วยกันพิจารณาว่าบุคคลดังกล่าวสมควรที่จะลงโทษ หรือควรส่งไปรักษาอย่างจริงจังเหมือนดังประเทศโปรตุเกสกับเยอรมัน หรือมีการใช้สื่อสารมวลชนให้เป็นประโยชน์ในการประชาสัมพันธ์เรื่องโทษของยาเสพติดรวมทั้งให้เยาวชนช่วยกันรณรงค์เรื่องยาเสพติดเหมือนประเทศญี่ปุ่น ซึ่งปัจจุบันการใช้สื่อสารมวลชนเรื่องยาเสพติดของไทยก็มีแต่น้อยมาก ทำให้การรณรงค์เรื่องยาเสพติดในประเทศไทยไม่ค่อยประสบผลสำเร็จ เพราะถ้าหากสำเร็จจริงปัญหา ยาเสพติดคงลดลงไปแล้วมิใช่เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ เหมือนดังทุกวันนี้

จากปัญหาดังกล่าวมาผู้เขียนขอเสนอแนวทางการแก้ปัญหา ดังต่อไปนี้

หากประเทศไทยมีการจัดการปัญหา ยาเสพติดอย่างจริงจัง ทฤษฎีของทั้ง 3 ประเทศและแนวคิดของอนุสัญญา ยาเสพติดแห่งสหประชาชาติเอามาปรับให้เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทย กฎหมาย ยาเสพติดของไทยก็คงจะมีการพัฒนาอย่างแน่นอน จึงทำให้มีการจัดทำร่างประมวลกฎหมายยาเสพติดขึ้น เพื่อให้กฎหมายยาเสพติดของไทยเทียบเท่ากับกฎหมายของนานาประเทศและมีความเป็นสากลมากยิ่งขึ้น ในการศึกษาในครั้งนี้ผู้เขียนจึงศึกษาเฉพาะมาตรา 6 แห่งประมวลกฎหมายยาเสพติด โดยหลักการของ มาตรา 6 จะเป็นลักษณะของนโยบายในการจัดการปัญหา ยาเสพติดโดยนำแนวคิดของประเทศมาเทียบให้เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยในการแก้ปัญหา ยาเสพติดนั่นเอง เมื่อประเทศไทยไม่ได้มีการจัดการกับ ปัญหา ยาเสพติดอย่างมีประสิทธิภาพ จากการศึกษาแนวคิด และทฤษฎีต่างๆแล้ว ผู้เขียนมีข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาดังนี้

1. ให้มีการบังคับใช้กฎหมายยาเสพติดในมาตรา 6 แห่งร่างประมวลกฎหมายยาเสพติด เพราะเมื่อร่างประมวลกฎหมายยาเสพติดประกาศใช้ การแก้ไขปัญหา ยาเสพติดจะมีประสิทธิภาพมากขึ้น

2. ต้องพิจารณาความชั่วของผู้กระทำผิดว่าจริง ๆ แล้วการกระทำของเขาเป็นภัยต่อตนเอง หรือเป็นภัยต่อสังคม พร้อมทั้งรับฟังเหตุผลและมีการผ่อนปรนการลงโทษทางอาญาให้เหมาะสม และได้สัดส่วนกับความผิดของผู้กระทำความผิด จะเป็นผลดีกว่าที่จะเอามาตรการการลงโทษทางอาญาสถานเดียว โดยอาจจะใช้การลงโทษทางแพ่งหรือการลงโทษทางปกครองแทนก็ได้เช่นกัน โดยศึกษาจากแนวคิดและทฤษฎี การบังคับใช้กฎหมายยาเสพติดของต่างประเทศ และอนุสัญญา ยาเสพติดแห่งสหประชาชาติที่ไทยเป็นภาคี จะทำให้กฎหมายยาเสพติดของไทยมีความเป็นสากล และเทียบทันประชาคมโลกมากขึ้น

3. ในส่วนของกระบวนการดำเนินคดีอาญาในชั้นสอบสวนและฟ้องร้องนั้น ควรให้พนักงานอัยการเป็นผู้มีอำนาจและรับผิดชอบในการสอบสวน เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสากล²⁰ ที่ไม่มีการแยกอำนาจและฟ้องร้องออกจากกัน⁵ เมื่อตำรวจไม่มีอำนาจในการสอบสวนคดีอาญาแล้วเป็นเพียงผู้ช่วยพนักงานอัยการ จะทำให้ข้อพิพาทเกี่ยวกับการสอบสวนคดีอาญานั้นเป็นเรื่องของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาโดยแท้จากพนักงานอัยการ ซึ่งจะลดความยุ่งยากในการกำหนดหรือการทำงานลักษณะของตำรวจได้

บรรณานุกรม

กองกฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กระทรวงยุติธรรม. ร่างประมวลกฎหมายยาเสพติด การบัญญัติอัตราโทษในคดียาเสพติดกับแนวทางการพิจารณาสั่งอุทธรณ์ของพนักงานอัยการ. กองกฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด : กระทรวงยุติธรรม, 2558.

คณิต ฌ นคร. ประชาธิปไตยกับการตั้งรังเกียจทางสังคม. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : วิญญูชน, 2556

นวลจันทร์ ทศนชัยกุล. อาชญากรรม การป้องกัน : การควบคุม. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2548.

ศักดิ์ชัย เลิศพานิชพันธุ์. การศึกษากฎหมายต่างประเทศ : ศึกษาเฉพาะกรณีประเทศญี่ปุ่น ฝรั่งเศส สวิตเซอร์แลนด์ เยอรมัน โปรตุเกส อังกฤษ และสหรัฐอเมริกา. พิมพ์ครั้งที่ 1 สำนักงานในพระราชดำริพระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา, 2556.

ศรีสมบัติ โชคประจักษ์ชัด และคณะ. การศึกษาวิเคราะห์เพื่อนำแนวคิด การทำให้ถูกกฎหมาย การไม่เอาโทษทางอาญาและการลดอันตรายจากการใช้ยาเสพติดมาใช้ในการพัฒนานโยบายยาเสพติดของประเทศไทย. คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล. สำนักพัฒนาการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด กรุงเทพมหานคร : สำนักงาน ป.ป.ส, 2554.

สำนักงานกิจการในพระตำริพระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา. วิธีการสาธารณสุขในการจัดการกับยาเสพติดในทวีปเอเชีย: หลักการและการปฏิบัติในการทำให้ไม่เป็นความผิด. สำนักงานกิจการในพระตำริพระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา, 2559.

²⁰ ชัยณูพงศ์ ไหวดี, “ปัญหาการควบคุมกระทำความผิดของเจ้าหน้าที่ตำรวจในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาโดยศาลปกครอง,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2554), น.100.

⁵ คณิต ฌ นคร, ประชาธิปไตยกับการตั้งรังเกียจทางสังคม, พิมพ์ครั้งที่ 2. (กรุงเทพมหานคร : วิญญูชน, 2556), น. 183 – 203.

ชัชฎพงษ์ ไหวดี. “ปัญหาการควบคุมกระกระทำของเจ้าหน้าที่ตำรวจในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยศาลปกครอง.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2554.

นวลจันทร์ ทศนชัยกุล. “ระบบงานยุติธรรมกับการแก้ปัญหายาเสพติด.” <http://www.library.coj.go.th>, 3 สิงหาคม 2559.

Regional Overview 2.1 Asia, “These low thresholds were set in 2012: UNAIDS Country Office Lao PDR, personal communication, October 2015.

<https://www.hri.global/files/2016/11/15/Asia.pdf>, 16 February 2017.

The United Nations General Assembly Special Session (UNGASS) On The World Drug Problem report Of Proceedings, <http://www.unodc.org/ungass2016/index.html>, 10 September 2016.